

Kari T. Ahonen

SUKUSEUROJEN TULOVEROTUKSEN
LYHYT HISTORIA

Helsinki 2015

Lukijalle

Sukuseuroja on perinteisesti pidetty aatteellisina yhdistyksinä, joilla on yleishyödyllinen tarkoitus. Se on merkinnyt verovapautta sekä tuloverotuksessa että perintö- ja lahjaverotuksessa.

Vuonna 1980 korkein hallinto-oikeus antoi päätöksen 1980 T 1012, jossa sukuseuraa verotettiin vuonna 1978 saadusta nykyrahassa 106 600 euron perinnöstä. Päätös julkaistiin KHO:n vuosikirjassa numerolla 1980 II 620. Vuoden 1981 Verolait kirjaan se otettiin perintö- ja lahjaverolain 2 §:n alle muodossa ”Ei myöskään erään suvun jäsenten muodostama yhdistys”.

Päätöstä ei nimetty sukuseuratapaukseksi vaikka se koski sukuseuraa. Verohallinto ei myöskään ottanut tätä tapausta tuloverotusta ohjanneeseen Verohallinnon käsikirjaan. Nämä toimitukselliset ratkaisut kertovat siitä, että KHO:n ei katsottu tällä päätöksellä ratkaiseen sukuseurojen yleishyödyllisyyttä yleisellä tasolla.

KHO oli ratkaissut asian yhdistyksen tosiasiallisen toiminnan arvioinnin tuloksena. Seura oli julkaissut 66-sivuisen sukututkimusmonisteen, käyttänyt vuonna 1977 sukututkimukseen nykyrahassa 87 euroa ja pitänyt lapset mukaan lukien 50 henkilön sukukokouksen.

KHO:n perustelut ”yhdistyksen jäsenistön ja tosiasiallisen toiminnan rajoitettu luonne sekä sukututkimustoiminnan rajallinen laatu” viittaavat siihen, että tässä tapauksessa seuran toiminnassa ei ollut riittävästi yleiseksi hyväksi toimimisen piirteitä. Tapauksen julkaisemisella vuosikirjassa haluttiin ehkä viestittää, että perintöverosta ei voi vapautua pienen sukuseuran perustamisella.

Huomion arvoista on, että perintöverolautakunta oli verotuspäätöstä tehdessään perustellut asian viittaamalla seuran sääntöjen tarkoituspäätöksen. Kun KHO sivuutti kokonaan perintöverolautakunnan perustelun, se samalla ilmaisi, että sukuun rajoittuva jäsenyys ja sukukeskeisesti kirjoitettu tarkoituspäätöksi eivät ole sukuseuran yleishyödyllisyyttä estävä seikka. Tällä ilmauksella KHO vain vahvisti sen, että vuosikymmenet jatkunut verotuskäytäntö (verovapaus) voi jatkua. Niin kuin se jatkuikin seuraavat 25 vuotta, kunnes Verohallitus yhtenäistämishjeissaan vuonna 2005 katsoi, että sukuseurat eivät ole yleishyödyllisiä yhteisöjä, koska niiden toiminta kohdistuu rajoitettuihin henkilöpiireihin (sukuun). Vuosien 2007 ja 2014 ohjeissa on viitattu KHO:n päätökseen 1980 T 1012.

Yhtenäistämishjeen laatijat eivät ilmeisesti tunteneet po. päätöksen sisältöä ja he tekivät ohjeen vuosikirjan eri tavoilla tulkittavissa olevan tapausselostuksen pohjalta. Väärä tulkinta pääsi syntymään.

Kun yhdistysten verotus on keskitetty kahteen verotoimistoon, Verohallinto on kyennyt luomaan yhtenäisen verotus- ja hallinto-oikeuskäytännön, jonka sisältö ei kuitenkaan ole oikein. Tätä virheellistä, tosin vain valikoituihin tapauksiin sovellettua, verotusta on nyt jatkettu 10 vuotta.

Kirjoituksessa perustellaan edellä oleva näkemys.

Helsingissä 13.4.2015

1. Yleistä

Sukuseuroja/yhdistyksiä on yhdistysrekisterissä yli tuhat. Verohallinto ei vaadi veroilmoitusta kaikilta. Useimmissa tapauksissa asian käsittely olisi jokseenkin tuottamatonta. Seurojen taloudet ovat yleensä vähäisiä.¹ Osa rekisterissä olevista seuroista on lopettanut aktiivisen toiminnan. Jos yksittäinen sukuseura on verotuksessa todettu ei-yleishyödylliseksi, sen pitää kehotuksesta tehdä veroilmoitus myöhemmiltäkin vuosilta.

Verohallinnolla on käytössään eräänlainen poimintamenettely. Sitä koskeva työmenettelyohje² on salainen. Salassapitoa perustellaan sillä, että ohje sisältää vain valvontamenettelyä koskevia määräyksiä.

Vuoden 2012 verotuksesta kysyttäessä Verohallinto ilmoitti, että sillä ei ole tilastotietoa, kuinka moni sukuseura on antanut veroilmoituksen, kuinka monelle veroa on määrätty ja paljonko sitä on määrätty.³

Vuoden 2013 verotuksesta kysyttäessä Verohallinto ilmoitti, että sukuseurat sisältyvät ryhmään aatteelliset yhdistykset ja että tietokannasta ei voida poimia sukuseuroja erikseen. Ilmeisesti tästä syystä siihen kysymykseen, kuinka monta sukuseuraa verotettiin yleishyödyllisenä yhteisönä, ei vastattu.⁴

Kysyttäessä sukuseurojen verotusperiaatteista yhdistysten verotuksen johtava veroasiantuntija Savo-Karjalan yritysveroimistosta toisti ohjeet ja KHO:n siinä mainitut kaksi päätöstä sekä kertoi seuraavaa:

” Sukuseurojen verotuksesta on syntynyt viime vuosina verrattain paljon julkaisematonta hallinto-oikeustasoista oikeuskäytäntöä. Lisäksi sukuseurat ovat tehneet melko paljon oikaisuvaatimuksia verotuksen oikaisulautakunnalle. Niin hallinto-oikeuden kuin oikaisulautakunnankin ratkaisukäytäntö on ollut hyvin selkeä ja yhdenmukainen Verohallinnon ohjeistuksen kanssa: sukuseuroja ei ole pidetty yleishyödyllisinä yhteisöinä. Korkein hallinto-oikeus ei ole myöntänyt valituslupaa, jota jotkin sukuseurat ovat saamansa hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen siltä hakeneet.

Hallinto-oikeuksien ja oikaisulautakunnan päätöksistä voi nostaa mainitun peruslinjan ohella esille seuraavia näkökohtia:

¹ Joillakin sukuseuroilla voi olla testamentilla saatuja varoja. Kirjoitus koskee kuitenkin vain tavanomaisia sukuseuroja, joilla ei ole mainittavaa omaisuutta eikä yhdistyksen jäseneksi pääsyä pyritä säännöillä rajoittamaan.

² Ohje Dnro 585/349/2011 ja päätös 8.5.2012 Dnro A 2312/07 01 02/2012

³ Tapio.Honkala@vero.fi, 26.8.2014

⁴ Matti.Huunonen@vero.fi (ruotsinkieliset yhdistykset) ja Eeva-Riitta.Kettunen@vero.fi (suomenkieliset yhdistykset), 21.11.2014

- jos seuran tosiasiallinen toiminta on kohdistunut pääasiassa tietyn suvun/tiettyjen sukujen henkilöihin, ei toiminnan ole voitu katsoa kohdistuvan rajoittamattomaan henkilöpiiriin, vaikka yhdistyksellä olisi jonkin verran muutakin toimintaa

- se, että seuran varsinaiseksi taikka kannatusjäseneksi on voitu hyväksyä sukuun kuuluvien lisäksi jokin muukin henkilö, joka hyväksyy yhdistyksen tavoitteet, ei ole tehnyt toiminnasta muuhun kuin rajoitettuun henkilöpiiriin kohdistuvaa

- se, että esimerkiksi seuran sukututkijat ovat toimineet muidenkin sukujen tutkijoina, ei ole tehnyt seuran toiminnasta muuhun kuin rajoitettuun henkilöpiiriin kohdistuvaa

Tiedossani ei ole ainakaan viimeisen viiden vuoden ajalta yhtään oikaisulautakunnan tai hallinto-oikeuden ratkaisua, jossa sukuseuraa olisi pidetty yleishyödyllisenä yhteisönä. Tuota pidemmältä ajalta en asiaa ole selvittänyt”.⁵

Jos sukuseuroja on verotettu kaikesta tulosta, useimmat verotukset ovat todennäköisesti virheellisiä. Verohallinto ei pidä sukuseuroja yleishyödyllisinä yhteisöinä, vaikka ne ovat sellaisia. Jos seuraa ei pidetä yleishyödyllisenä, sitä verotetaan kaikesta tulosta: siis jäsenmaksuista, korkotulosta ja esim. sukuviirin mynnistä seuran jäsenelle. Nämä tulot ovat verovapaita yleishyödylliselle yhteisölle.

Koska sukuseurat ovat yhdistyksiä, niihin ei omaa pääoma sijoiteta. Kulut katetaan jäsenmaksuilla ja tuloilla. Sukututkimustuloksia saadaan myydyksi kustannukset ylittävällä hinnalla, jos tutkimus on tehty tutkijan omalla kustannuksella ja tulokset on luovutettu korvauksetta seuralle. Elinkeinotoiminnasta ei ole kuitenkaan kysymys. Hyvä kun saadaan painatus- ja jakelukulut katetuksi ottaen huomioon, että osa kirjoista jää myymättä. Eräät sukuseurat teettävät sukutunnuksin varustettuja hyödykkeitä. Niitä ostavat lähinnä sukuseuran jäsenet. Hyödykkeiden myynti koetaan varojen keräyksenä.

Yhdistys ei voi tehdä tappiota kuin sukukokousvuonna ja silloinkin vain määrän, joka väli vuosina saadaan säästetyksi. Vähäisistäkin tuloista voi syntyä säästöä, jos mistään työstä ei makseta ja talkooväki jättää vielä laskuttamatta seuran puolesta maksamiaan kuluja. Aktiivijäsenet sponsoroivat yhdistystä. Yhteiset retket, sukukokouslounaan yms. maksaa kukin osallistuja itse.

Tästä todellisuudesta välittämättä sukuseuroja verotetaan kuin osakeyhtiöitä. Kaikki tulo on liikevaihtoa. Siitä vähennetään tulonhankkimismenoina jäsenkirjeiden monistus- ja postituskulut, kokousten kahvikulut, sukujuhlien kulut ja sukututkimuskulut, jos seura on ne maksanut. Nettotulosta määrätään yhteisövero: vuodesta 2014 alkaen 20 prosenttia.

2. Lainsäädäntö

Vuoden 1993 alusta voimaan tulleen tuloverolain (1535/1992, TVL) 22 §:n mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos

⁵ Lauri.Savander@vero.fi 2.12.2014

- 1) se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä;
- 2) sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin;
- 3) se ei tuota toiminnallaan siihen osallisille taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä.

Pykälän toisen momentin mukaan yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää mm. maatalouskeskusta, maatalous- ja maamiesseuraa, työväenyhdistystä, työmarkkinajärjestöä, nuoriso- tai urheiluseuraa, näihin rinnastettavaa vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvaa harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävää yhdistystä, puoluerekisteriin merkittyä puoluetta sekä sen jäsen-, paikallis- rinnakkais- tai apuyhdistystä, niin myös muuta yhteisöä, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen tai sosiaalisen toiminnan harjoittaminen taikka tieteen tai taiteen tukeminen. Yleishyödyllisenä yhteisönä voidaan pitää myös yleisissä vaaleissa ehdokkaan tukemiseksi varattua varallisuuskokonaisuutta. Tämä viimeinen virke lisättiin lakiin vuonna 2009 (275/2009).

Lain 23 §:ssä on säädetty, että yleishyödyllinen yhteisö on kuitenkin verovelvollinen elinkeinotulosta sekä muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tuottamasta tulosta kunnalle ja seurakunnalle.

Pykälässä on myös selvennyksiä sen suhteen, mitä ei pidetä elinkeinotulona, jos toiminnan harjoittaja on yleishyödyllinen yhteisö. Niinpä yhteisön toimintansa rahoittamiseksi järjestämistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta sellaisesta toiminnasta saatua tuloa ei veroteta.

Verovapaata on jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatu tulo, adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksistä saatu tulo ja bingopelin pitämisestä saatu tulo.

Verovapauden edellytysten pitää täytyä sekä sääntöjen että tosiasiallisen toiminnan osalta.

Aatteellisten yhdistysten verovapaudella on pitkä historia.⁶ Myös sukuseurojen verovapaudella on pitkä historia. Seurat ovat pitäneet itseään verovapaina yhdistyksinä, ja niin on ajateltu myös verotoimistoissa.⁷

Sukuseuroja ei tosin ollut paljon, ennen kuin televisiossa noin 30 vuotta sitten näytettiin amerikkalainen sarja Juuret. Sen jälkeen Suomessa heräsi suuri kiinnostus omiin juuriin. Maaltamuutto oli irrottanut ihmiset vuosisataisilta elinalueiltaan. Haluttiin uudistaa yhteys sukuun.

Sukuseuratoiminta on tänäkin päivänä merkittävä yksilöä ja perhettä vahvistava ilmiö, joka toimii yleiseksi hyväksi henkisessä ja yhteiskunnallisessa mielessä. Se on kerhotoimintaa

⁶ Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:14. Liite 2. Esko Linnakangas, Yleishyödyllisyyden määritelmien kehitys keskeisissä verolaeissa.

⁷ Tämä perinne näkyy mm. Kymen LO:n 2.5.1979 tekemän päätöksen ja KHO:n päätöksen 1980 T 1012 eriävissä mielipiteissä sekä alaviitteissä 13 ja 14 mainituissa, vuonna 2006 annetuissa, lausunnoissa.

sukulaisten kanssa ja seminaarien yms. pitoa alan harrastajien kanssa. Se on mainio ajanviette monille ja eläkeläisille hyvä motiivi kehittää tietokoneen käyttötaitoa. Sosiaalisesta puolesta voi vielä erikseen mainita, että sukuseuratoiminta palauttaa yksinäisyydestä kärsiville luonnollisen tavan saada yhteys sukulaisiin ja tunteen kuulumisesta johonkin. Yleiseksi hyväksi toimiminen toteutuu siis seuratoiminnassa itsessään. Yhteiskunnan tulisi varjella kansalaistoimintaa, jossa vapaaehtoiset tekevät palkatonta työtä yleiseksi hyväksi.

Todennäköisesti suurin osa nykyisistä sukuseuroista on perustettu käyttäen Sukuseurojen keskusliiton laatimia mallisääntöjä. Niinpä varsin monen seuran tarkoitus on selvittää suvun vaiheita ja historiaa, vaalia suvun perinteitä ja edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta jäsentensä keskuudessa. Jäseneksi hyväksytään 18 vuotta täyttänyt isän tai äidin puolelta sukuun kuuluva ja avioliiton kautta sukuun liittynyt.

Jäsenyyttä koskevalla määräyksellä oli tarkoitus vetää mahdollisimman paljon ihmisiä mukaan sukuseuratoimintaan. Ei ollut mitään syytä tehdä sukuseurasta suljettua yhteisöä. Eihän tavanomaista sukuseuratyötä tekeville yhdistyksillä ole kartanoita eikä pääomatuloja eivätkä ne tuota mitään, minkä suhteen olisi intressiä rajoittaa toimintaan osallistuvia.

Sukuseuraa voi pitää tyypillisenä vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvana harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävänä yhdistyksenä.

3. Verohallinnon ohjeet

Laki ei muuttunut, mutta muutos verotuskäytäntöön tuli, kun Verohallitus yhtenäistämisohejeella vuonna 2005 alkoi ohjata yhdistysten verotusta, rekisteröidyille yhdistyksille alettiin lähettää esitäytettyjä veroilmoituksia ja yhdistysten verotus vuonna 2009 keskitettiin suomenkielisten osalta Kuopioon ja ruotsinkielisten osalta Turkuun.

Kun jäljempänä kuvaan Verohallituksen ohjeita, on syytä muistaa, että Verohallituksella ei ole tässä asiassa valtaa antaa sitovia määräyksiä. Ohjeilla tulee edistää oikeaa ja yhdenmukaista verotusta (2.2 § laissa verohallinnosta 503/2010).

Vuoden 2005 yleishyödyllisiä yhdistyksiä ja säätiöitä koskevassa ohjeessa⁸ sukuseuroja ei erikseen mainittu, mutta ohjeessa sanottiin mm. seuraavasti: ”Yleishyödyllisen yhteisön toiminta ei saa kohdistua vain rajoitettuihin henkilöpiireihin. Yleishyödyllisiä eivät ole yhteisöt, joiden toiminta kohdistuu esimerkiksi vain tietyn perheen, suvun tai pienen tai keskisuuren yrityksen suljettuun piiriin.”

”Pelkästään se seikka, että jäsenmäärä on pieni, ei kuitenkaan estä yhteisöä olemasta yleishyödyllinen, jos toiminta on tosiasiallisesti ulospäin suuntautuvaa ja yhteisö on avoin kaikille tai ainakin suurelle joukolla, eikä jäsenyyttä pyritä aktiivisin toimin rajoittamaan.”

Ohjeesta ei ilmene, miksi siinä on mainittu suku. Ohje ei näyttänyt kuitenkaan kovin ongelmalliselta, koska siinä jäljempänä todettiin: ”Jotta toiminta ei kohdistuisi vain rajoitettuihin henkilöpiireihin, täytyisi periaatteessa kaikkien, jotka täyttävät esimerkiksi yhteisön säännöissä

⁸ Dnro 753/32/2005, 1.6.2005

määritellyt kriteerit, voida liittyä jäseniksi.” Toinen merkittävä määritelmä koski yleishyödyllisen toiminnan osuutta kokonaistoiminnassa. Ohjeessa sanottiin: ”Verohallituksen kannan mukaan yleishyödyllistä toimintaa on oltava vähintään 1/3 yhteisön kaikesta toiminnasta, jotta yhteisöä olisi perusteltua pitää yleishyödyllisenä.”

Verohallitus uudisti ohjeensa vuonna 2007⁹. Verovelvollisen oikeusturvan kannalta vuoden 2007 ohje oli vuoden 2005 ohjeeseen verrattuna heikennys. Jäsenten ottamiseen liittyvä selvennys ja 1/3 sääntö oli jätetty pois.¹⁰ Verohallinto lisäsi oman harkintavaltansa alaa.

Nyt ohjeesta ilmenee kuitenkin suku-sanankäytön tausta. Siinä on viitattu kahteen oikeustapaukseen (KHO 1980 T 1012 ja 1984 T 2005).

Ohjeen antamisen jälkeen Pertti Puronen totesi: ”Ohjeessa pyritään muuttamaan tuloverotuksen yleishyödyllisyyskäsitteen sisältöä kaventamalla sitä. Kuten ohjeenkin alussa todetaan, yleishyödyllisiä yhteisöjä koskeva normipohja ei ole muuttunut ja oikeuskäytäntö on vakiintunut. Huolimatta oikeuslähteiden muuttumattomuudesta ohjeessa pyritään hallinnollisiin ohjein kaventamaan yleishyödyllisyyskäsitteen alaa. Nähtäväksi jää, miten pitkälle Verohallitus onnistuu toteuttamaan aikeensa. Ohje toteutettuna vaikeuttaa rankimmin kolmannen sektorin toimintaa ulottamalla arvonlisä- ja tuloverotuksen toimintoihin, joihin ne eivät ole aiemmin kohdistuneet”.¹¹ Kuten tekstistä havaitaan, hän tarkasteli vuoden 2007 ohjetta laajemmin eikä vain sukuseuroja koskien.

Tuorein Verohallinnon ohje tässä asiassa on vuodelta 2014.¹² Verohallitus pyrkii yhä selvemmin lainsäätäjän rinnalle. Nyt sanotaan mm.: ”Yleishyödyllisen yhteisön toiminnan on kohdistuttava rajoittamattomaan henkilöpiiriin.” Toinen muutos on lisäys: ”Sukuyhdistyksen sääntöjen muuttaminen jäsenpiirin osalta avoimeksi ei yksistään riitä yleishyödyllisyyteen, vaan toiminnan on myös tosiasiallisesti kohdistuttava rajoittamattomaan henkilöpiiriin.”

Sukuseurojen osalta yleishyödyllisyyden vaatimukset on Verohallinnon ohjeella viety korkeammalle kuin mitä TVL:n 22.2 §:ssä mainituilta yhdistyksiltä vaaditaan. Toiminnan on kohdistuttava rajoittamattomaan henkilöpiiriin. Tätä ilmausta ei ole laissa eikä sellaista edellytetä esim. maamiessuuroilta tai työväenyhdistyksiltä. Määritelmää siitä, mikä riittää yleishyödyllisyyteen, ei ole. Kuitenkin todistustaakka ehtojen täyttymisestä on verovelvollisella. Onko jo saavutettu tilanne, jossa TVL 22 §:n soveltamismahdollisuus tavanomaista sukuseuratyötä tekeviin yhdistyksiin on Verohallinnon ohjeilla mitätöity?

Vuoden 2014 ohjeessa olevaa, sääntöjen muuttamiseen liittyvää lisäystä on syytä vähän selostaa. Sukuseurojen yleishyödyllisyyttä ei ole yleensä torjuttu sillä perusteella, että seuran toiminta ei olisi yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyödyksi eikä liioin sillä perusteella, että toiminta tuottaisi siihen osallisille taloudellista etua. Torjunta on perustunut siihen väitteeseen, että toiminta kohdistuu suljettuun henkilöpiiriin (sukuun).

⁹ Dnro 384/349/2007, 30.4.2007

¹⁰ 1/3 sääntö oli poistettu jo 19.12.2005, dnro 1756/349/2005

¹¹ Pertti Puronen: Perintö- ja lahjaverotus, Talentum 2008, s. 66. Samoin 2011, s. 72.

¹² Dnro A47/200/2014, 26.6.2014

Koska yhtenäistämisohjeen oikeellisuutta ei kukaan huomannut kyseenalaistaa, omituista lopputulosta alettiin ratkaista suosittamalla seuran sääntöjen muuttamista niin, että jäsenyys sallitaan kaikille.

Vuoden 2005 yhtenäistämisohjeen antamisen jälkeen Sukuseurojen keskusliitto ry ja Karjalaisten sukuyhteisöjen liitto ry pyysivät 8.12.2005 valtioneuvoston kanslialta valtiovarainministeriön selventävää ohjetta, jonka mukaan sukuseurat pääsääntöisesti rinnastettaisiin tuloverolain 22 §:ssä lueteltuihin vapaaseen kansalaistyöhön perustuviin harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistäviin yhdistyksiin.

Verohallitus totesi lausunnossaan mm.: ”Jotta rajoitettu henkilöpiiri ei muodostuisi esteeksi yleishyödyllisyydelle, jäsenyyden edellytykset olisi suositeltavaa määritellä (yhdistysten) muistiossa mainittuun tapaan: Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä jokainen, joka hyväksyy seuran tarkoituksen ja säännöt. Tällöin seuran toiminnassa toteutuisi henkilöpiirin avoimuus.”¹³

Valtiovarainministeriön lausunnossa todetaan myös, että yhdistyksen toiminta ei kohdistu ainoastaan rajoitettuihin henkilöpiireihin, jos jokainen, joka hyväksyy seuran tarkoituksen ja säännöt, voi liittyä jäseneksi.¹⁴ Valtioneuvoston kanslia lähetti vastauksenaan nämä lausunnot.¹⁵

Monet sukuseurat ovat nyttemmin muuttaneet sääntöjään em. tavalla niin, että kuka hyvänsä voi liittyä jäseneksi.

Verohallituksen pääjohtajan ja valtiovarainministeriön vero-osaston ylijohtajan lausuntojen ja valtioneuvoston kanslian valtiosihteerin lähetteen uskottiin vuonna 2006 ratkaisseen ongelman niin, ettei uhkaamassa ollut verollepano toteudu. Mitä tapahtui? Ohje vain ankaroitui vuonna 2007 ja vielä lisää vuonna 2014.

Näyttää siltä, että Verohallituksen apulaisjohtajan hyväksymillä ohjeilla ja sukuseurojen verotuksen keskittämällä kahteen verotoimistoon, on muutettu oikeudellinen tilanne verovapaasta verolliseksi ilman, että eduskunta, valtiovarainministeriön vero-osasto ja verohallituksen ylin johto olisivat olleet asiassa mukana. Pertti Purosen vuonna 2008 tekemä kysymys on saanut yhden vastauksen.

Ohjeiden jatkuvaa tiukentamista on vaikea ymmärtää. Sukuseurojen toiminnasta ei henkilökohtaisen tulon verotuksella tuottoisaa vero-objektia löydy, varsinkaan, kun sukukokousvuoden tappion voi vähentää välivuosien ”voitoista”.

4. Oikeustapaukset

KHO 1980 T 1012: Yhdistyksen sääntöjensä mukaisena tarkoituksena oli muun ohella edistää sukututkimusta, perustaa erään suvun jäsenten paikallisia kerhoja sekä lujittaa sukuhenkeä sukukokouksiin, sukujuhlin ja retkeilyin, mutta ei tuottaa jäsenilleen taloudellisia etuja. Ottaen

¹³ VeroH 14.3.2006 Dnro 333/349/2006 (Jukka Tammi/Mia Keskinen)

¹⁴ VM 17.3.2006 Dnro 5/59/2006 (Lasse Arvela/Panu Pykönen)

¹⁵ VNK 31.10.2006 Dnro 324/29/2006 (Risto Volanen/Heikki Vienola)

huomioon yhdistyksen jäsenistön ja sen tosiasiallisen toiminnan rajoitetun luonteen sekä sukutukimustoiminnan rajallisuuden yhdistystä ei katsottu yleishyödyllisen tarkoituksen omaavaksi yhdistykseksi. Äänestys 3-1.

Vuoden 2007 ohjeessa selitettiin asiaa näin: ”Yhdistyksen toiminta kohdistui tietyn suvun jäseniin. Yhdistyksen ei katsottu olevan yleishyödyllinen yhteisö.” Selitys perustuu päätöksen virheelliseen tulkintaan niin kuin jäljempänä kerrotaan.

KHO 1984 T 2005: Säätiön tarkoituksena sen uudistettujen sääntöjen mukaan oli edistää humanitäärisiä ja yleishyödyllisiä tarkoituksia sekä toimia perustajan ja hänen vaimonsa suoraan alenevassa polvessa olevien henkilöiden yhdysiteenä. Säätiön nettotulosta oli vuosittain vähintään 10 % erotettava säätiön pääoman kartuttamiseen ja muu osa, kuitenkin vähintään 80 %, hallituksen vuosikokouksessa määräämällä tavalla humanitäärisiin tai yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Jälkeläisten yhdysiteenä toimimista koskeva tarkoitus toteutettiin hoitamalla säätiön perustajan hautaa ja vaalimalla hänen muistoaan sekä huolehtimalla jälkeläisten yhteydenpidosta, keräämällä ja välittämällä tietoja sekä järjestämällä vuosittain jälkeläisille yksinkertaiset päivälliset. Yhteydenpitämisestä ei ollut erityisiä menoja lukuun ottamatta edellä mainittuja kohtuullisia sukulaispäivällisen kuluja. Sääntöjen mukaan säätiön varat oli purkautumistapauksessa käytettävä humanitäärisiin tai yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Kun ne tarkoituksperät, joita säätiö oli sääntöjen uudistamisen jälkeen tukenut voittovarojaan jakamalla, olivat luonteeltaan yleishyödyllisiä, KHO ottaen myös huomioon sanottujen sääntöjen sisällön katsoi, että säätiö oli tulo- ja varallisuusverolain 13 §:ssä tarkoitettuna yleishyödyllisenä yhteisönä verosta vapaa. Äänestys 4-1. Verovuosi 1978.

Ohjeessa selitettiin asiaa näin: ”Säätiön henkilöpiiri oli tietyllä tavalla rajoitettu, mutta sen toiminta kohdistui tosiasiasa tuon henkilöpiirin ulkopuolelle. Kun säätiön sääntöjen mukainen tarkoitus ja sen toiminta olivat luonteeltaan yleishyödyllisiä, säätiön katsottiin olevan yleishyödyllinen yhteisö.”

Muita julkaistuja oikeustapauksia kuin edellä mainitut ei ilmeisesti ole.¹⁶

KHO:n päätös 1980 T 1012, johon Verohallinnon ohje perustuu, on julkaistu vuosikirjassa numerolla 1980 II 620.

Vuosikirjan mukaan X:n perintöverol:n 15.6.1978 toimittama perintöverotus: S-Seura nimistä rekisteröityä yhdistystä ei katsottu PerVL 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi yleishyödylliseksi aatteelliseksi yhteisöksi, minkä johdosta yhdistykselle määrättiin testamentilla saamastaan omaisuudesta, jonka arvoksi vahvistettiin 180 804,84 mk, perintöveroa IV veroluokan mukaan 94 440 mk.

¹⁶ KHO:n Finlex hakemistosta ajalta 3.11.1959 - 3.3.2014 löytyy hakusanalla **yleishyödyllinen yhteisö** 227 tapausta. Niihin sisältyvät tapaukset 1980 T 2012 ja 1984 T 2005. Muita sukuseuroihin liittyviä tapauksia ei ole mainittu. Keskusverolautakunnan ennakkopäätösten hakemistossa 1994 -2014 on 19 tapausta, jotka koskevat yleishyödyllistä yhteisöä. Mikään niistä ei koske sukuseuraa. VM:n Yleishyödyllisten yhteisöjen verotusta selvittäneen työryhmän julkaisussa 31/2009 on kuvattu vuosilta 1969 – 2008 yhteensä 68 KHO:n tai KVL:n päätöstä, joista yksikään ei koskenut sukuseuraa.

Verotuksesta Kymen LO:lle tehty valitus: S-suvun vaikutus Y:n kp:n ja X:n kunnan menneisyydessä oli ollut merkittävä, minkä johdosta yhdistyksen tärkeimpiin tehtäviin kuului suvun menneiden polvien vaiheiden tutkiminen. Sukututkimus oli ollut ensimmäisellä sijalla yhdistyksen toiminnassa. Yhdistys oli Suomen Sukututkimusseuran jäsen. Koska yhdistys näin ollen oli PerVL 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yleishyödyllinen yhteisö, oli perintöverol:n päätös kumottava ja perintöverotus kokonaan poistettava. Mikäli veroa ei poistettu, oli testamentilla saadun omaisuuden arvoa ainakin alennettava.

LO 2.5.1979: S-Seura r.y. ei ollut yleishyödyllinen yhdistys. Kun yhdistys niin ollen oli velvollinen suorittamaan perintöveroa, LO hylkäsi valituksen. Asiaa ratkaistaessa oli toimitettu äänestys.

Vaatimukset KHO:ssa: Yhdistys uudisti vaatimuksensa.

Valituksen johdosta annettu vastine: Tarkastusasiainmies katsoi yhdistyksen yleishyödylliseksi.

KHO 21.2. (P.K., M.P. ja E.K.): S-Seura r.y. oli 21.2.1978 valvotun testamentin perusteella saanut täydellä omistusoikeudella omaisuuseriä, joiden arvoksi oli perintöverotuksessa vahvistettu 180 504,84 mk. Yhdistyksen tarkoituksena oli sääntöjensä 2 §:n mukaisesti muun ohessa edistää sukututkimusta, perustaa paikallisia kerhoja sekä lujittaa sukun henkeä sukukokouksin, sukujuhlin ja retkeilyin. Yhdistys ei tarkoittanut tuottaa jäsenilleen taloudellisia etuja.

Ottaen huomioon yhdistyksen jäsenistön ja tosiasiallisen toiminnan rajoitetun luonteen sekä sukututkimustoiminnan rajallisen laadun yhdistystä ei ollut verotuksessa pidettävä PerVL 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuna yleishyödyllisen tarkoituksen omaavana aatteellisena yhdistyksenä. Näin ollen yhdistys oli velvollinen suorittamaan sanotusta testamenttisaannosta perintövero, minkä johdosta KHO jätti LO:n päätöksen loppuosan tältä osin pysyväksi.

Koska LO ei ollut esitetystä vaatimuksesta huolimatta ratkaissut asiaa testamentatun omaisuuden arvoa koskevalta osalta, KHO, joka ei ensiasteena ottanut ratkaistavakseen, kuinka testamentilla saatu omaisuus oli arvostettava, palautti asian LO:lle tältä osin uudelleen käsiteltäväksi.

Eri mieltä olleen jäsenen E. Ro:n lausunto: ”Katson, että kysymyksessä on PerVL 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yleishyödyllinen aatteellinen yhdistys, minkä johdosta kumoan LO:n päätöksen ja toimitetun perintöverotuksen.”

Päätös ei ohjannut tuloverotuskäytäntöä, koska Verolait-kirjan toimitus sijoitti päätöksen perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 2 §:n alle muodossa: ”Ei myöskään erään suvun jäsenten muodostama yhdistys. KHO 1980 II 620.” Päätöstä ei haluttu yksilöidä sukuseuratapaukseksi, vaikka se tosiasiaa koski sukuseuraa. Verohallinto ei myöskään ottanut tätä tapausta tuloverotusta

koskevaan Verohallinnon käsikirjaan.¹⁷ Sen sijaan tapaus KHO 1984 T 2005 otettiin siihen jo vuotta 1984 koskien.

Seuran yleishyödyllisyys arvioitiin tilanteessa, jossa seura oli saanut vuoden 2014 rahassa 106 600 euron omaisuuden.¹⁸ Perintöön sisältyi mm. asuinhuoneisto ja yhtymäosuuksia.

KHO:n päättäessä asiasta omaisuuden määrä ja siitä saatava tuotto eivät kuitenkaan olleet ratkaisevassa osassa. Kyse oli siitä, oliko saaja saantihetkellä aatteellinen yhdistys, jolla oli yleishyödyllinen tarkoitus ja joka muutoinkin täytti verovapaan yhteisön tunnusmerkistön.

KHO:n piti ratkaista, määrätäänkö perintövero juuri niissä olosuhteissa, jotka olivat käsillä. Päätöksen perusteluissa ei viitattu sukuun suljettuna henkilöpiirinä, vaan tämän tapauksen verovelvollista koskeviin tosiseikkoihin.

S - seura ry:n, vuonna 1963 rekisteröityjen sääntöjen mukaan, tarkoituksena oli

- pitää yhteyttä S-suvun jäsenten välillä ja tutustuttaa heitä toisiinsa,
- kunnioittaakseen menneitten sukupolvien muistoa hankkia ja tallettaa erilaisia tietoja, kirjallisia kuvauksia, muistoesineitä, valokuvia sekä muuta aineistoa suvun ja sen jäsenten vaiheista, edistää sukututkimusta ja paikallisten kerhojen perustamista sekä lujittaa sukuhenkeä,
- mahdollisuuksien mukaan taloudellisestikin edistää varattomien ja lahjakkaiden suvun jäsenten opintoja ja
- panna toimeen sukukokouksia, sukujuhlia ja retkeilyitä.

Perintöverolautakunta oli perustellut verotuspäätöksensä viittaamalla seuran tarkoituspöytäkirjaan.¹⁹

Seura oli vuonna 1970 julkaissut 66-sivuisen monistetun sukututkimuksen ja vuonna 1973 yhdistyksen 10-vuotishistoriikin.

Tosiasiallisen toiminnan laadun ja laajuuden arviointi vuonna 1978 toimitetussa perintöverotuksessa tehtiin vuosien 1973-1977 toimintatietojen pohjalta. Esimerkiksi vuonna 1977 hallitus oli pitänyt 3 kokousta ja seura vuosikokouksen. Läsä oli ollut lapset ml. 50 henkilöä. Tulot olivat olleet 2 150,35 mk ja kulut 1 315,29 mk. Ylijäämä oli ollut 835,06 mk. Sukututkimukseen oli käytetty 138 mk.

Tämä oli tausta KHO:n päätöksen perusteluille: *yhdistyksen jäsenistön ja tosiasiallisen toiminnan rajoitettu luonne sekä sukututkimustoiminnan rajallinen laatu* eivät vastanneet sitä, mitä yleishyödylliseltä toiminnalta edellytettiin.

¹⁷ Havaintojeni mukaan KHO 1980 T 1012 mainitaan tuloverotusta koskevissa Verohallinnon ohjeissa ensimmäisen kerran 30.4.2007. Ks. alaviite 9. Näyttää siltä, että tieto po. päätöksen luonteesta ja sen oikeasta tulkinnasta ei ollut siirtynyt virkamiessukupolvelta seuraavalle.

¹⁸ www.rahamuseo.fi/fi/pelit-ja-multimediat/rahanarvolaskuri/

¹⁹ Tapauksen yksityiskohdat ovat peräisin tuomioistuinten ja asiaa hoitaneen asianajotoimiston arkistoista.

KHO perusteli päätöksensä viittaamalla seuran tosiasialliseen toimintaan eikä sääntöihin. Sääntöjen mukainen riittävän aktiivinen toiminta olisi siis täytännyt yleishyödyllisen toiminnan vaatimukset.

Molemmissa oikeusasteissa asia ratkaistiin äänestämällä. LO:ssa esittelijä ja yksi jäsen kolmesta ei olisi verottanut tässäkään yksittäistapauksessa. KHO:ssa yksi jäsen neljästä ei olisi verottanut. Lisäksi tarkastusasiames, jonka tehtävä oli edustaa veronsaajia, olisi roolistaan huolimatta hyväksynyt valituksen. Nämä kokoneiden lakimiesten kannanotot kuvaavat hyvin sitä pitkään jatkunutta oikeudellista tilannetta, jonka mukaan sukuseurat ovat yleensä aatteellisia yhdistyksiä, joilla on yleishyödyllinen tarkoitus.

KHO ei ottanut kantaa tavanomaista sukuseuratyötä tekevän yhdistyksen yleishyödyllisyyteen eikä määrittänyt sukua rajoitetuksi henkilöpiiriksi. Tämän määritteen teki Verohallinto 25 vuotta myöhemmin yhtenäistämisoheessa.

5. Arviointia

Mainittakoon, että S – seura ry muutti sääntönsä KHO:n päätöksen jälkeen vuonna 1981. Yhdistyksen tarkoitukseen lisättiin selvitystehtävä: suvun jäsenten vaikutus suomalaisen yhteiskunnan ja seuran kotikunnan kehittymiseen, ja aikaansaatuisten selvitysten julkaiseminen yleiseksi hyödyksi. Tarkoitussykälästä poistettiin suvun jäsenten opintojen avustaminen. Sääntöihin otettiin määräys, että seuran taloudellisella toiminnalla ei ole tarkoitus hankkia hyötyä seuran jäsenille.

Sääntömuutoksen syy oli perintöverolautakunnan käyttämä perustelu. Asiakirjoista ei näy, havaittiinko seurassa KHO:n käyttäneen perusteluna toiminnan määrää ja laatua.

Yhtenäistämisohejen kirjoittajan mielipiteeseen on saattanut vaikuttaa, että KHO:n vuosikirjassa päätöksen 1980 T 1012 (1980 II 620) otsikoksi oli laadittu: ”Sukuseuraa ei katsottu yleishyödyllisen tarkoituksen omaavaksi yhdistykseksi.”

Vuosikirjassa käytetty otsikko ei ole virheellinen, mutta sitä ei voi käyttää yleisenä oikeusohjeena, koska ratkaisu tehtiin tosiasiallisen toiminnan arvioinnin tuloksena. Ilmeisesti tästä syystä Verolait-kirjan toimitus jo vuonna 1981 julkaistussa lakikirjassa katsoi, ettei tapauksessa ratkaisu sukuseurojen yleishyödyllisyyttä yleisellä tasolla. Verolait-kirjan toimitti tuolloin KHO:n esittelijäneuvos, myöhemmin hallintoneuvos Erkki Onikki.

KHO:ssa tapauksen 1980 II 620 julkaisemisella haluttiin ehkä viestittää, ettei perintöverosta voi vapautua perustamalla pieni sukuseura. Yhdistyksen yleishyödyllisyys perintöverotuksessa ei toteudu, jos toiminta on niin vähäistä kuin tässä: 66 sivun sukututkimus, 87 euron vuotuiset sukututkimuskulut ja lapset mukaan lukien 50 henkilön sukukokous.

Tavanomaisen sukuseuratoiminnan käsittäminen yhteen sukuun rajoittavana ja sen vuoksi suljettuihin henkilöpiireihin kohdistuvana on myös virheellistä.

Esi-isän jäljittäminen 1600-luvulle on melko yleistä. Kun sukulinja tiedetään lähes neljän sadan vuoden ajalta, selvitettävissä olevien jälkeläisten määrä on valtava, elossa oleviakin on tuhansia tai kymmeniä tuhansia suvun jäsenten erilaisten elämäntapa- ja elämäntilanteiden mukaan.

Suurin osa ihmisistä ei tiedä kuulumisestaan johonkin tiettyyn sukuun. Niistä, jotka tietävät, sukuseuraan liittyy henkilö, joka harrastaa tai ainakin arvostaa sukutoimintaa. Seuran toiminta, jonka sisältö tavallisimmin on vain sukutapaaminen muutaman vuoden välein, kohdistuu kuitenkin koko perheeseen ja niihinkin perheisiin, joista ei ole yhtään jäsentä. Siltä osin kuin toiminta on sukhistorian selvittämistä, se kiinnostaa monia.

Tieto suvusta laajenee vähitellen. Sukuseurakin saa vähitellen tietoja uusista sukuun kuuluvista. Käytännössä suku on rajoiltaan tuntematon joukko ihmisiä. Kaikkia historiallisia sukuhaaroja ei jakseta tutkia niin, että tiedettäisiin elossa olevat tai edes yli sata vuotta sitten eläneet. Tiedossa ja elossa olevienkin suvun jäsenten määrä muuttuu koko ajan, kun suvun jäseniä syntyy ja kuolee. Jotkut perheet ilmoittavat muutoksista sukuseuralle, useimmat eivät ilmoita.

Lasten kautta suvut liittyvät toisiinsa. Jos tyttärien jälkipolvien kehitystä seurataan, niin kuin monissa sukukirjoissa tehdään, yhden seuran sukututkimus kohdistuu kymmeneen ehkä satoihin sukuihin.

Lähes kaikki tutkimustulokset ovat kenen hyvänsä luettavissa.²⁰ Sukujuhliin osallistuu paljon ihmisiä, jotka eivät ole yhdistyksen jäseniä, osa ei ole sukuakaan. On tyttöystäviä ja poikaystäviä, avopuolisoita jne. Sukuseuran vuosikokouksessa yhdistykseen kuulumattomille myönnetään yleensä läsnäolo- ja puheoikeus.

Useilla sukuseuroilla on julkiset internetsivut, joita kuka hyvänsä voi lukea ja saada samat tiedot kuin yhdistyksen jäsen. Joillakin seuroilla on sivuja myös englanniksi.

Mikä tässä toiminnassa on suljettua? Mikä kokouksia järjestävän ja sukututkimusta tekevän seuran toiminnassa on se etu, jonka suhteen tulee vero-oikeudellisesti merkitykselliseksi, keneen toiminta kohdistuu?

Tavanomainen sukuseuratoiminta ei kohdistu lainkaan suljettuihin henkilöpiireihin.

Kirjallisuudessa asiaa ovat viime vuosina käsitelleet Jaakko Ossa²¹, Pekka T. Talari²², Heidi Vierros, Katariina Pöyhönen ja Mika Kallio²³ sekä Matti Myrsky²⁴. He viittaavat po. oikeustapauksiin vain perusteluina sille tulkinnalle, minkä Verohallinto on omaksunut. Koska he eivät ole selvittäneet tapauksen KHO 1980 II 620 todellista sisältöä, verohallinnon ohjeita myötäilevää kantaa ei voida pitää perusteltuna.

²⁰ Sukuseurat myyvät sukukirjoja muillekin kuin seuraan kuuluville. Kansalliskirjastolle luovutetaan yleisön saataville saatettujen aineistojen vapaakappaleet. Ks. Laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä (1433/2007).

²¹ Jaakko Ossa: Perinnön ja lahjan verokohtelu, WSOYpro 2009 s. 38, Tuloverolaki käytännössä, Sanoma Pro Oy 2013 s. 38.

²² Pekka T. Talari: Yhdistykset, säätiöt ja verotus, Edita 2010 s. 28.

²³ Heidi Vierros, Katariina Pöyhönen ja Mika Kallio: Yhdistykset ja säätiöt, Kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä, 2. uudistettu painos KHT-Media 2013 s. 137.

²⁴ Matti Myrsky: Yhdistysten ja säätiöiden verotus, Lakimiesliiton kustannus 214 s. 92, 96, 421.

6. Lopuksi

Juridiset kirjoitukset päättyvät usein osaan, jossa kirjoittaja tarkastelee asiaa säädettävän lain kannalta kertoen suunnitteilla olevasta laista tai toiveistaan. Nyt ei ole tarvetta toivoa lain muuttuvan. Riittää, kun yhdenvertaisuutta noudattaen tuloverolakia aletaan soveltaa oikein.

KHO:n päätöstä 1980 T 1012 (1980 II 620) on vajaan kymmenen vuotta pidetty tuloverotuksessa yleisenä oikeusohjeena, vaikka tämä vuoden 1978 perintöverotusta koskeva ratkaisu tehtiin yhdistyksen tuolloisen tosiasiallisen toiminnan eikä ominaisuuden perusteella.

Muutoinkin yhtenäistämishjeissa on sanalle suku annettu suljetun henkilöpiirin sisältö, vaikka sukuseuran toiminnassa se ei vastaa todellisuutta eikä sille löydy tukea po. KHO:n päätöksestä.

Mielestäni verotus on lainmukaista, kun tavanomaista sukuseuratyötä tekeviä yhdistyksiä verotetaan pääsääntöisesti yleishyödyllisinä yhteisöinä (*vapaaehtoiseen kansalaistyöhön perustuvana harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa edistävänä yhdistyksenä*). Silloin sukuseuralle määrätään tulovero vain elinkeinotoiminnasta ja kiinteistötulosta, jos sellaista on. Muussa toiminnassa aikaansaatu säästö on verovapaata henkilökohtaista tuloa.

Jos lainmuutoksia tehtäisiin, kannattaisi myöntää kaikille yhteisöille perusvähennys hallinnon tehostamisperusteella. Esimerkiksi yhdistysten osalta ei pikkusummien verottamiseksi olisi tarpeen tutkia, onko yhdistys yleishyödyllinen tai onko tulo elinkeinotuloa. Huojennushakemukset vähenisivät. Perusvähennys voisi rohkaista myös aloittelevia yrittäjiä.
